

dr. Tina Vršnik Perše

Aktualna zakonodaja za otroke s posebnimi potrebami z zornega kota osnovnih šol in predlogi za spremembe

Povzetek: Prispevek temelji na raziskavi o učinkih, ki jih je imelo uvajanje aktualne zakonodaje za področje vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami na izvedbeno prakso v osnovnih šolah. Osredotočili smo se predvsem na predstavitev mnenja osnovnih šol o odločbah o usmeritvi, ki so jih šole v naši raziskavi izpostavile kot posebej občutljivo področje, saj menijo, da so odločbe o usmeritvi pomanjkljiva informacija za oblikovanje individualiziranega programa.

Poleg mnenja šol v prispevku predstavljamo tudi razloge, ki jih šole navajajo za svoje mnenje o vsebini odločb o usmeritvi, kjer se je izkazalo, da želijo šole v odločbah o usmeritvi dobiti podrobnejše informacije o otrokovih posebnih potrebah in njihovem zadovoljevanju. Hkrati so v prispevku predstavljeni tudi drugi predlogi za spremembe v postopku usmerjanja.

Ključne besede: otroci s posebnimi potrebami, odločbe o usmeritvi, individualizirani program, postopek usmerjanja, predlogi za spremembe postopka usmerjanja.

UDK: 376

Pregledni znanstveni prispevek

dr. Tina Vršnik Perše, diplomirana pedagoginja, Pedagoški inštitut v Ljubljani

Uvod

Pri razvijanju mehanizmov za zagotavljanje enakih možnosti vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami na ravni sistemskozakonodajnih rešitev ne zadostuje analiza in aplikacija teoretskih pristopov. Za uvajanje sprememb, ki bodo prinesle pozitivne učinke vsem udeležencem vzgojno-izobraževalnega procesa, je nujno prisluhniti udeležencem samim, njihovim izkušnjam in predlogom.

V okviru priprave doktorske disertacije smo zato v osnovnih šolah izpeljali raziskavo o učinkih dosedanjih sprememb zakonodaje na izvajanje vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami.

Za izvedbo raziskave o uveljavljanju nove zakonodaje na področju vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami je bil oblikovan nestandardizirani anketni vprašalnik. Ta vprašalnik je bil po pošti poslan osnovnim šolam. Prejeli smo odgovore 286 osnovnih šol, kar predstavlja vzorec približno 57,5 % slovenskih osnovnih šol. Pomemben je tudi podatek, da je na naš vprašalnik med vsemi prejetimi izpolnjenimi vprašalniki odgovarjalo 84,0 % svetovalnih delavcev, 13,2 % ravnateljev in le 2,8 % učiteljev. Zato smo rezultate interpretirali predvsem kot mnenje šol, saj smo prepričani, da bi bili nekoliko drugačni, če bi na vprašanja odgovarjali predvsem učitelji, ki se z vzgojo in izobraževanjem otrok s posebnimi potrebami vsak dan srečujejo v razredu.

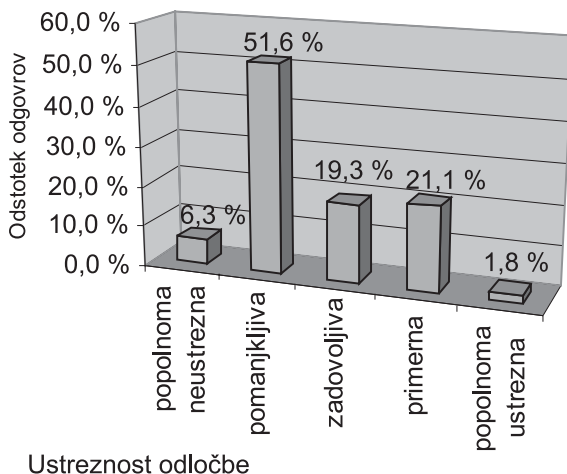
Analiza ugotovitev

V uvodu naj poudarimo, da imajo šole večinoma pozitivno mnenje ali – povedano drugače – nimajo negativnega mnenja o novi zakonodaji s področja vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami kot celoti. Pokazalo se je, da so občutljivejše predvsem nekatere točke, ki jih določa zakonodaja, še posebej pa je treba izpostaviti odločbe o usmeritvi, o katerih so mnenja precej deljena.

Šola, kamor je otrok vključen, namreč dobi v zvezi z vsakim otrokom s posebnimi potrebami, ki je bil vanjo vključen, odločbo o usmeritvi, ki vsebuje določbe o: programu vzgoje in izobraževanja, v katerega se otrok usmerja; vrsti in stopnji primanjkljaja, ovire oziroma motnje; vrtcu ali šoli, v katero se otrok usmeri; datumu vključitve v vrtec ali šolo; roku za preverjanje ustreznosti usmeritve; obsegu in vrsti izvajanja dodatne strokovne pomoči; pripomočkah, ki so potrebni za vključitev otroka v program; občasnem ali stalnem spremljevalcu za fizično pomoč gibalno oviranemu otroku; morebitnem zmanjšanju števila otrok v oddelku; morebitni vključitvi v podaljšano bivanje od 7. do 9. razreda; morebitnem povračilu prevoznih stroškov; morebitnih pravicah v zvezi z vključitvijo v zavod ali oddajo v rejništvo (povzeto po: 8. člen, Pravilnik o postopku usmerjanja otrok s posebnimi potrebami, 2003). Strokovno mnenje komisije za usmerjanje prejme zakoniti zastopnik in njegovi odločitvi je prepuščeno, ali bo strokovno mnenje delil tudi z ustanovo (vrtcem ali šolo), kamor je otrok vključen.

Mnenje osnovnih šol o odločbah o usmeritvi

Šole so odgovarjale na vprašanje, ali so po njihovem mnenju sestavine strokovnih mnenj in odločb o usmeritvi ustrezna in zadostna podlaga za oblikovanje in izvajanje individualnega programa vzgoje in izobraževanja. Prosili smo jih, naj obkrožijo oceno na petstopenjski lestvici, ali so po njihovem mnenju odločbe: popolnoma neustrezna – pomanjkljiva – zadovoljliva – primerna – popolnoma ustrezna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa vzgoje in izobraževanja.

Slika 1: Mnenje šol o ustreznosti odločb o usmeritvi

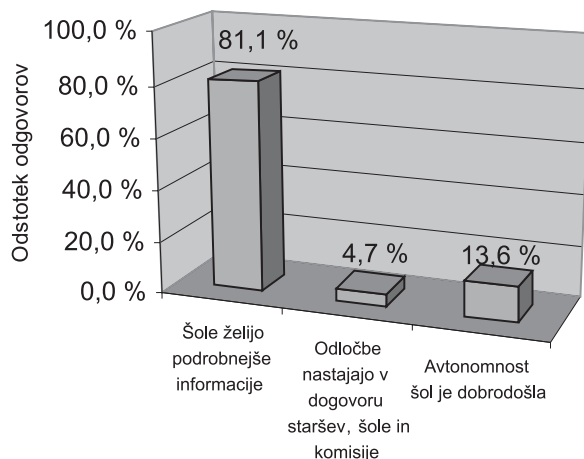
Več kot polovica šol je izrazila mnenje, da so sestavine odločb o usmeritvi pomanjkljiva informacija in da na podlagi te informacije le težka oblikujejo individualizirane programe vzgoje in izobraževanja. Približno petina šol je menila, da so sestavine zadovoljiva podlaga za oblikovanje individualiziranih programov, in enak odstotek jih je navedlo, da so sestavine primerna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa vzgoje in izobraževanja. Le 6,3 % šol je menilo, da so sestavine odločbe popolnoma neustrezna podlaga za individualizirani program vzgoje in izobraževanja, in še manjši delež (1,8 %) šol je navedel, da je po njihovem mnenju vsebina odločbe popolnoma ustrežna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa vzgoje in izobraževanja ter uspešno delo z otrokom.

Razlogi, ki jih šole navajajo za svoje mnenje o vsebini odločbe o usmeritvi

Utemeljitev mnenja šol o ustreznosti sestavin odločb o usmeritvi je bilo vprašanje odprtega tipa. Seveda se med seboj utemeljitve razlikujejo že glede na to, ali je bilo njihovo mnenje o sestavinah odločb o usmeritvi pretežno negativno (sestavine so popolnoma neustrezna oziroma pomanjkljiva podlaga za oblikovanje individualiziranega programa vzgoje in izobraževanja) ali pa je bilo njihovo mnenje pretežno pozitivno (sestavine so primerna oziroma popolnoma ustrežna podlaga).

Utemeljitve za pretežno negativne odgovore lahko razdelimo predvsem na tiste, ki menijo, da bi del odločbe o usmeritvi otroka moralo biti tudi strokovno mnenje (oz. vsaj tisti del strokovnega mnenja, ki govori o delu v šoli), in na tiste, ki menijo, da bi odločbe morale vsebovati smernice in navodila za oblikovanje ter izvajanje individualnega programa vzgoje in izobraževanja. Oba odgovora smo združili v eno kategorijo, ki smo jo poimenovali »Šole želijo podrobnejše informacije«.

Utemeljitve za pretežno pozitivne odgovore pa lahko razdelimo predvsem na tiste šole, ki pravijo, da so odločbe o usmeritvi in strokovna mnenja izdelani na podlagi dogovarjanja med šolo, starši ter komisijo za usmerjanje in so zato ustrežna podlaga za oblikovanje individualnega programa, ter na tiste šole, ki menijo, da je prav, da sta avtonomnost in strokovna presoja glede oblikovanja individualnih programov prepuščeni šoli in da lahko strokovnjaki le na podlagi lastnega poznavanja otroka oblikujejo ustrezen individualizirani program. Prvo kategorijo odgovorov smo poimenovali »Odločbe nastanejo v dogovoru staršev, šole in komisije«, drugo kategorijo pa »Avtonomnost šol pri delu z otroki s posebnimi potrebami je dobrodošla«.

Slika 2: Razlogi za mnenje o vsebini odločbe o usmeritvi

Kar 81,8 % šol, ki so na vprašanje odgovorile, je podalo utemeljitve za svojo ocenitev sestavin odločbe o usmeritvi v smislu, da bi želele imeti v odločbah o usmeritvi navedene podrobnejše informacije. Med odgovori te kategorije v anketnih vprašalnikih lahko najdemo utemeljitve, kot so: šola bi morala imeti vpogled v strokovno mnenje, da bi lahko oblikovala ustrezen individualizirani program vzgoje in izobraževanja, vpogled v odločbo pa šola dobi le, če v to privolijo starši; odločba o usmeritvi je le upravni akt, ki zgolj citira zakone ter ne podaja navodil za prilagoditve in smernic za delo; učitelji večinoma nimajo izkušenj s poučevanjem otrok s posebnimi potrebami, zato bi potrebovali konkretnije napotke; iz odločbe niso dovolj razvidne otrokove značilnosti, da bi lahko oblikovali prvi individualizirani program, še posebej če otroka na šoli ne poznajo.

Drugo kategorijo odgovorov, da odločbe nastanejo v dogovoru staršev, šole in komisije za usmerjanje, je podalo 4,7 % šol. Te šole so menile, da je zaradi poznavanja in dogovarjanja med vsemi sodelujočimi mogoče oblikovati ustrezen individualizirani program vzgoje in izobraževanja ne glede na vsebino odločbe o usmeritvi.

Med šolami, od katerih smo prejeli izpolnjene anketne vprašalnike, pa smo odgovore 13,6 % šol uvrstili v kategorijo odgovorov, ki pravijo, da je avtonomnost šol pri delu z otroki s posebnimi potrebami dobrodošla. V to kategorijo smo združili odgovore, kot so: kljub strokovnemu mnenju in odločbi o usmeritvi morajo strokovni delavci sami spoznati otroka in na podlagi tega oblikovati individualizirani program; prav je, da je avtonomnost in strokovna presoja prepuščena šoli; v odločbah so podane osnovne informacije, na podlagi katerih lahko šola izvede diagnostiko, na podlagi te pa se pripravi in izvaja individualizirani program ...

Zanimalo nas je tudi, kako se utemeljitve razlikujejo glede na to, kakšno je bilo mnenje šol o ustreznosti sestavin odločb o usmeritvi.

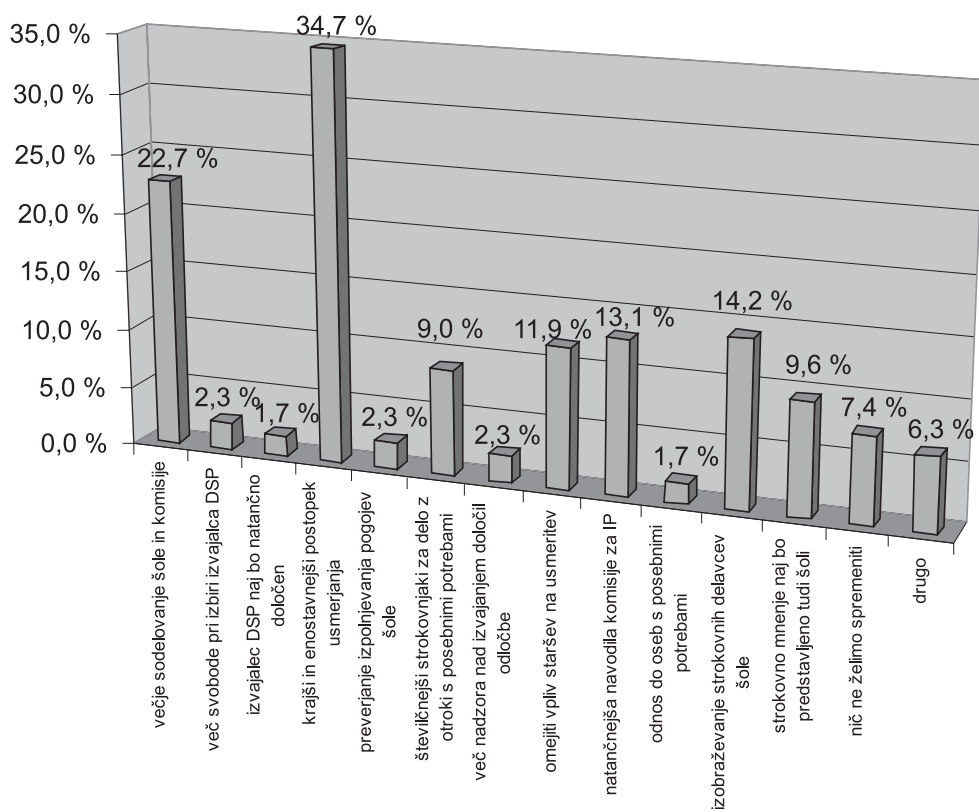
Šole, ki so odgovarjale, da so sestavine odločbe o usmeritvi popolnoma neustrezne ali pomanjkljive, so kot utemeljitev za svojo odločitev v 98,6 % navajale odgovore, ki smo jih združili v kategorijo »Šole želijo podrobnejše informacije«. Le 1,4 % teh šol pa je odgovorilo z odgovori, ki smo jih opredelili kot »Avtonomnost šol je dobrodošla«.

Med šolami, ki so odgovorile, da so sestavine odločbe o usmeritvi primerne ali popolnoma ustrezna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa, so utemeljitve za svojo odločitev podajale bolj raznoliko. Z odgovori, ki smo jih združili v kategorijo »Šole želijo podrobnejše informacije«, je kljub svoji pozitivni ocenitvi odločbe odgovorilo 25,7 % šol, vendar ob podrobnejši analizi vidimo, da med njimi ni nobene šole, ki je odgovorila, da so sestavine odločbe popolnoma ustrezna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa, ampak le tiste šole, ki so navedle, da so sestavine odločbe primerna podlaga. Z odgovori, ki smo jih poenotili kot »Odločbe nastanejo v dogovoru med starši, šolo in komisijo«, je odgovorilo 14,3 % šol, ki so izrazile pretežno pozitivno mnenje o sestavinah odločb o usmeritvi. Večina šol, ki so izrazile pretežno pozitivno mnenje o sestavinah odločb o usmeritvi, pa je odgovorila z odgovori, ki smo jih združili v kategorijo »Avtonomnost šol je dobrodošla«. Ob podrobnejši analizi celo vidimo, da med šolami, ki so odgovorile, da so sestavine odločbe o usmeritvi popolnoma ustrezna podlaga za oblikovanje individualnega programa, razen utemeljitev »Avtonomnost šol je dobrodošla« ne najdemo drugih kategorij odgovorov.

Kakor koli, veljalo bi razmisliti o dejstvu, da kar 81,8 % šol meni, da bi bilo dobrodošlo, če bi odločbe o usmeritvi vsebovale natančnejše smernice za delo z vsakim posameznim otrokom. Vsekakor menimo, da bi bilo smiselno z otrokovimi posebnimi potrebami oz. z zadovoljevanjem otrokovih posebnih potreb seznaniti poleg staršev tudi šolo oz. učitelja, ki bo z otrokom delal pri pouku. Navsezadnje je učitelj strokovni delavec, ki bo otroku skušal zagotoviti optimalno zadovoljevanje njegove posebne potrebe, to pa je gotovo oteženo, čež njo ni natančno seznanjen. Prav tako je učitelj namreč kot strokovni delavec dolžan varovati osebne podatke otroka ter s tega vidika posredovanje smiselnih in potrebnih podatkov o otrokovih posebnih potrebah učiteljem oz. drugim strokovnim delavcem šole ne more ogroziti otrokove osebne integritete oz. varovanja njegovih osebnih podatkov. Prepričani smo, da bi se posredovanje podatkov o otrokovih posebnih potrebah, povezanih z vzgojno-izobraževalnim delom, kot izjemno koristno izkazalo predvsem v primerih, ko se neka šola ali učitelj še ni imel priložnosti natančneje seznaniti s posameznim otrokom s posebnimi potrebami pred njegovo vključitvijo v to šolo.

Predlogi šol za spremembe v postopku usmerjanja

Kakor pri drugih vprašanjih odprtega tipa smo tudi pri vprašanju o spremembah, ki jih predlagajo šole, odgovore združili v več skupin, glede na njihovo smiselno povezovanje. Na vsakem izpolnjenem anketnem vprašalniku smo upoštevali vse odgovore, ki jih je šola navedla.

Slika 3: Delež šol, ki so predlagale posamezno spremembo

Med vsemi šolami, ki so odgovorile na vprašanje o predlogih za spremembe, je bilo 7,4 % takih, ki so navedle, da v postopku usmerjanja ne želijo nobenih sprememb. Zanimalo nas je, ali so to iste šole, ki so na vprašanje o ustreznosti sestavin odločbe o usmeritvi odgovarjale, da so sestavine primerne oz. popolnoma ustrezne. Ugotovili smo, da je med šolami, ki so odgovorile, da v postopku usmerjanja ne želijo nobenih sprememb, 53,8 % šol odgovorilo, da so po njihovem mnenju sestavine odločbe o usmeritvi primerna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa, 30,8 % jih je odgovorilo, da so sestavine zadovoljiva podlaga za oblikovanje individualiziranega programa, 15,4 % pa jih je navedlo, da so sestavine odločbe pomanjkljiva podlaga za oblikovanje individualiziranega programa. Nobena od šol, ki so odgovorile, da v postopku usmerjanja ne želijo nobenih sprememb, ni navedla, da so sestavine odločbe o usmeritvi primerna ali popolnoma ustrezna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa. Lahko se torej vprašamo, zakaj nekatere šole ne predlagajo nobenih sprememb, ko pa vendarle z odločbami o usmeritvi niso zadovoljne. Ali je torej strah pred spremembami in novostmi večji kot želja po izboljšanju?

Med šolami, ki so na vprašanje o ustreznosti sestavin strokovnega mnenja in odločbe o usmeritvi za oblikovanje individualiziranih programov odgovorile, da so sestavine primerna ali popolnoma ustrezna podlaga, je 17,9 % šol navedlo tudi, da v postopku usmerjanja ne želijo ničesar spreminjati. Še večji delež teh šol, ki so menile, da so sestavine primerna ali popolnoma ustrezna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa, je kot predlog sprememb za postopek usmerjanja navedlo skrajšanje postopka usmerjanja in poenostavitev s postopkom povezane birokracije. Takšnih šol je bilo 33,3 %. Druge izmed šol, ki so odgovorile, da so sestavine odločbe primerna ali popolnoma ustrezna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa, so navedle posamezne različne in razpršene predloge za spremembe. Vidimo torej, da večina šol, ki so navedle, da so sestavine strokovnega mnenja in odločbe o usmeritvi primerna ali popolnoma ustrezna podlaga za oblikovanje individualiziranega programa, tudi ni imela zelo številnih predlogov za spremembe v povezavi z vsebino ali potekom postopka usmerjanja. Pravzaprav je bil njihov najpogostejši odgovor, da bi želeli odločbe o usmeritvi pridobiti hitreje po vložitvi predloga za usmeritev, naslednji najpogostejši odgovor pa je bil, da ne predlagajo nobenih sprememb, kar oboje potrjuje, da so s sestavinami odločb o usmeritvi na splošno zadovoljne.

Največ šol je med svojimi predlogi za spremembe postopka usmeritve navedlo željo po hitrejšem in preprostejšem reševanju predlogov za usmeritev (34,7 % šol, ki so odgovorile na to vprašanje). Zaradi novosti pri postopku usmerjanja otrok s posebnimi potrebami, ki so jih prinesle zadnje spremembe zakonodaje, ni presenetljivo, da postajajo komisije za usmerjanje in drugih sodelujočih v postopku usmerjanja preobremenjene, kar je najbrž tudi poglobitni razlog za nekoliko daljše čakanje na odločbe o usmeritvi. Prav tako lahko predpostavimo, da bodo šole sčasoma bolje spoznale celoten postopek usmerjanja in bodo zato v zvezi z njim čutile manj obremenitev.

Naslednji najpogostejši predlog za spremembe je bilo intenzivnejše sodelovanje med šolo in komisijo za usmerjanje, kakor tudi s starši; to je predlagalo 22,7 % šol, ki so odgovorile na vprašanje. V to skupino odgovorov smo vključili tudi odgovore, ki so navajali, da predlagajo, da bi bil en član komisije za usmerjanje predstavnik šole, kamor je otrok vključen, ali ustanove, kamor je bil otrok vključen pred postopkom za usmerjanje, in druge podobne odgovore. Sodelovanje in izmenjava informacij bi bila gotovo pozitivna za vse vključene in bi olajšala in pospešila delo vseh. Hitrejša izdajanje odločb, bolj poglobljena obravnava vsakega posameznega otroka in boljše sodelovanje s šolo bi bili omogočeni predvsem s profesionalizacijo dela komisij za usmerjanje. Na tem mestu pa moramo poudariti tudi, da smo med komentarji na anketnih vprašalnikih našli tudi na šole, ki so imele izrazito pozitivno mnenje o sodelovanju med šolo in komisijo za usmerjanje.

Sorazmerno pogost in po našem mnenju pomemben je predlog za aktivnejše izobraževanje vseh strokovnih delavcev o vseh vidikih vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami, ki ga je kot predlog sprememb navedlo 14,2 % šol. Menimo, da bi bilo to potrebno ne le v strokovnem izpopolnjevanju in nadaljnjem izobraževanju ter usposabljanju učiteljev in drugih strokovnih delavcev,

temveč nujno tudi v sklopu dodiplomskega izobraževanja vseh strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju.

Prav tako pomembna in po našem mnenju povezana sta sklopa predlogov, ki govorita o želji po natančnejših navodilih za oblikovanje in izvajanje individualiziranega programa ter o želji po predstavitvi strokovnega mnenja tudi ustanovi, kamor je otrok z odločbo usmerjen. Med šolami, ki so na vprašanje o predlogih za spremembo postopka usmerjanja odgovorile, je 13,1 % šol navedlo željo po natančnejših navodilih za oblikovanje in izvajanje individualiziranega programa vzgoje in izobraževanja, 9,6 % šol pa je navedlo željo po tem, da bi bilo strokovno mnenje predstavljeno tudi šolam. Večinoma smo lahko videli, da šole menijo, da bi obe spremembi olajšali njihovo delo in zmanjšali preobremenitve (tudi otrok), ki nastajajo zaradi podvajanja izvajanja posameznih postopkov prepoznavanja otrokovih specifičnih posebnih potreb. Hkrati pa so šole izrazile mnenje, da s predstavitvijo strokovnega mnenja tudi šolam (pri čemer so predlagale različne rešitve: od vključevanja celotnega strokovnega mnenja v odločbo do ustne predstavitve posameznih delov strokovnega mnenja komisije za usmerjanje) varovanje osebnih podatkov ne bi bilo ogroženo, saj so to podatki, ki bi omogočili le bolj kakovostno in hitrejše zagotavljanje pomoči. Prav tako menijo, da so kot strokovna in profesionalna ustanova dolžni zagotavljati varovanje osebnih podatkov tudi sami, zato menijo (v komentarjih posameznih anketnih vprašalnikov), da je popolna neseznanitev s strokovnim mnenjem (tudi s tistim delom o otrokovih vzgojno-izobraževalnih posebnih potrebah in zadovoljevanju le-teh) nesmiselno. Pridružujemo se mnenju, da bi bilo smiselno, če bi bila šola tudi po uradni dolžnosti sodelovana pri ugotavljanju otrokovih posebnih potreb ter pri določanju načinov izpolnjevanja teh posebnih potreb in z otrokovimi posebnimi potrebami, ki jih je dolžna izpolnjevati, tudi podrobno seznanjena.

Kljub številnim argumentacijam, predstavljenim širši javnosti, in vse večjem zavedanju pomena otrokovih in človekovih pravic je 11,9 % šol navedlo, da predlagajo omejitev vpliva staršev na usmeritev otroka. Kot utemeljitev tega predloga so šole navajale pritiske, ki jih starši izvajajo na komisije za usmerjanje pa tudi na šole same, ter na drugi strani tudi, da starši ovirajo postopek, kadar predloge za uvedbo postopka o usmeritvi podajo šole. Šole namreč menijo, da bi bilo smiselno hkrati z možnostjo, ki so jo šole dobile za podajanje predloga za uvedbo postopka usmerjanja, za starše obvezujoče določiti tudi njihovo sodelovanje v primeru, ko uradni organi odločijo, da je predlog upravičen, in začnejo postopek usmerjanja. Menimo, da bi se ob profesionalizaciji komisij ter uzakonjenem sodelovanju šol in komisij za usmerjanje pri oblikovanju strokovnih mnenj in odločb o usmeritvi tem težavam lahko povečini izognili.

Problem kratkotrajnosti izkušenj in zakonskih možnosti izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v rednih programih vzgoje in izobraževanja se kaže tudi v odgovorih šol, ki navajajo pomanjkanje ustreznega strokovnega osebja. Med šolami, ki so na vprašanje odgovorile, jih namreč 9,0 % šol navaja, da imajo težave pri izpolnjevanju v odločbah o usmeritvi podanih kadrovskih zahtev za izvajanje dodatne strokovne pomoči, kakor tudi na splošno težave pri iskan-

ju strokovnega osebja za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami.

Drugi predlogi za spremembe so bili podani redkeje, v manj kot 5,0 % primerov šol, ki so odgovorile na vprašanje. Med temi šolami jih je npr. 2,3 % navedlo, da bi bilo po njihovem mnenju nujno, da bi komisije pred usmeritvijo posameznega otroka preverile, ali šola lahko izpolni pogoje za vključitev posameznega otroka s posebnimi potrebami, prav tako 2,3 % šol pa je navedlo, da bi bilo pozitivno, če bi se izvajala tudi supervizija ali nadzor izvajanja določil odločbe o usmeritvi in individualiziranega programa. Zelo zanimiv je bil predlog 2,3 % šol o tem, da želijo več svobode pri izbiri izvajalca dodatne strokovne pomoči, na drugi strani pa je 1,7 % šol menilo, da bi moral biti izvajalec dodatne strokovne pomoči v odločbi natančno naveden, kar so utemljevale predvsem s tem, da se ne bi tako z dodatno strokovno pomočjo krpalo ur tistih strokovnih delavcev, ki drugače nimajo izpolnjene polne delovne obveznosti. Sprašujemo se, ali gre pri obeh skupinah šol za odločbe, ki so bile izdane v različnih obdobjih (npr. pred sprejetjem obeh pravilnikov (2003) oz. po sprejetju), ali pa se odločbe razlikujejo tudi od komisije do komisije.

Prav tako redko pa med predlogi šol za spremembe najdemo zanimiv, vendar zakonsko neizvedljiv predlog, da bi bilo zelo pomembno, da bi predvsem spremenili odnos do oseb s posebnimi potrebami in do vzgoje in izobraževanja teh otrok.

Med »druge« smo uvrstili odgovore, kot so predlogi za manjše vsebinske spremembe določb, kakor npr. povečanje števila ur dodatne strokovne pomoči ... Zanimiv pa je po našem mnenju predlog, ki smo ga zasledili le dvakrat, in sicer predlog o možnosti izvajanja prilagojenega izobraževalnega programa z nižjim izobrazbenim standardom v rednih oddelkih v osnovni šoli oz. za možnost zniževanja izobraževalnih standardov vsaj na posameznih področjih, ki bi jih bilo še vedno mogoče izvajati v rednih oddelkih vzgoje in izobraževanja, saj bi tako otroku omogočili socialno integracijo in hkrati uspešno napredovanje. In to bi vsekakor bila usmeritev k možnostim prožnejšega izvajanja in prehajanja v kontinuumu programov za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami.

Sklep

Že v uvodu smo poudarili, da smo na podlagi analize izpolnjenih vprašalnikov iz naše raziskave ugotovili, da šole ne izražajo zelo očitnega neodobranja določil zakonodaje za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami. Največ komentarjev in predlogov za spremembe so bile deležne odločbe o usmeritvi. Predvsem se je izkazalo, da želijo šole hitrejše obdelovanje predlogov za usmerjanje, vključenih več informacij v podporo izvajanja vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami ter tesnejše in učinkovitejše sodelovanje s komisijami za usmerjanje. Rešitev za omenjene težave vidimo predvsem v profesionalizaciji delovanja komisij za usmerjanje, kar bi komisijam omogočilo učinkovito in poglobljeno delo, hkrati pa tudi dejavnejše sodelovanje s šolami. Nadaljnje spremembe bi bilo tako treba usmeriti v prilagoditve zakonskih do-

ločb, kakor so seznanjanje šole z vsebino strokovnega mnenja in možnost prožnejšega izvajanja programov in prehajanja med programi vzgoje in izobraževanja, ter tako zagotoviti zagotoviti bolj enake možnosti za vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami.

Literatura

- Pravilnik o organizaciji in načinu dela komisij za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami ter o kriterijih za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oziroma motenj otrok s posebnimi potrebami (2003). Ur. l. RS, št. 54/2003.
- Pravilnik o postopku usmerjanja otrok s posebnimi potrebami (2003). Ur. l. RS, št. 54/2003.
- Vršnik Perše, T. (2005). Integracija otrok s posebnimi potrebami – analiza sprememb zakonodaje vzgoje in izobraževanja ter njeni učinki. Delovno gradivo za doktorsko disertacijo.
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (2000). Uradni list Republike Slovenije, 54, str. 7105–7110.

VRŠNIK PERŠE Tina, Ph.D.

CURRENT LEGISLATION CONCERNING CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS FROM THE PRIMARY SCHOOL ASPECT AND PROPOSALS FOR CHANGE

Abstract: The article is based on research into the effects of introducing the current legislation concerning educating children with special needs on the actual practice in primary schools. We focused on presenting opinions of primary schools about the decision on placement which the schools in our research exposed as an especially sensitive area since they believe that decisions on placement do not provide enough information for the formation of an individualised programme.

In addition to the opinion of the school, the article also presents the reasons schools give for their opinions about the contents of decisions on a placement where it shows that in decisions on placement the school would like to obtain more specific information about the child's special needs and their satisfaction. Simultaneously, the article presents some other proposals for changes in the placement procedure.

Keywords: children with special needs, decisions on placement, individualised programme, procedure of placement, proposals for changes in the placement procedure.